

Összefoglaló
a
2010. október 25. – 2010. november 30. közötti időszakban végzett
veszélyes anyagok felhasználásának célvizsgálatáról

Bevezetés

Az Európai Unió Vezető Munkaügyi Felügyelők Vezető Bizottsága (SLIC) az Európai Bizottság által támogatott, - veszélyes anyagok munkahelyen történő alkalmazásával kapcsolatos – ellenőrzési és kommunikációs kampányhoz Magyarország is csatlakozott, egyetértve az Unió kezdeményezésével.

A kampány keretében történő munkahelyi ellenőrzések célja - azon túlmenően, hogy felhívja a figyelmet a munkahelyeken alkalmazott veszélyes vegyi anyagok felhasználásából adódó kockázatokra - a veszélyes anyagokra vonatkozó minmumkövetelményeknek való minél teljesebb körben történő megfelelés elősegítése volt, a munkahelyi balesetek és egészségkárosodások megelőzése érdekében.

Az ellenőrzési és kommunikációs kampány bevezetéseként 100 olyan munkáltató részére küldtük meg a SLIC által rendelkezésünkre bocsátott kérdőívet, valamint a tájékoztató anyagot, akik fa, -és bútorigipari tevékenységet folytatnak. A kampány keretében a megkeresett 100 munkáltató közül 45 küldte vissza a kérdőíveket kitöltve, amelyek adattartalma jó rálátást biztosított számunkra -mint egy önértékelésként- arra vonatkozóan, hogy a veszélyes anyagot/keveréket felhasználó munkáltató, a saját maguk által megtett kockázat feltáró, értékelő, és kezelő tevékenysége hogyan valósul meg a saját gyakorlatukban.

Ezzel párhuzamosan kiválasztásra kerültek azok a munkáltatók, akiket a későbbiekben a hatósági ellenőrzés körébe vontunk be. A kiválasztott munkáltatók között szerepeltek a kérdőív kitöltésében együttműködő munkáltatók is, de olyanok is, akik nem töltötték ki a részükre megküldött kérdőívet.

I. Az ellenőrzési és információs kampányba bevont munkáltatók által visszaküldött kérdőívek értékelése

A kérdőívvel megkeresett munkáltatók közül 45 munkáltató küldte vissza a kérdőívet kitöltve. A kockázatértékelés elvégzése, az ellenőrzött munkáltatók közül egy esetben, 10 fő alatt foglalkoztató munkáltatónál nem történt meg. A veszélyes anyagok kockázatának kitett munkakörök esetében a leggyakrabban alkalmazott megelőző intézkedések között az egyéni védőeszközök szerepeltek, tehát a munkáltatók a műszaki megelőzéssel szemben az egyéni védelmet részesítették előnyben. A legtöbb megelőző intézkedés a munkáltatók részéről azokban a munkakörökben született, ahol fapor expozíció kockázatával kell számolni. Ezt követően a legtöbb intézkedés az oldószerekkel, festékekkel, ragasztókkal történő tevékenység esetén történt.

A felhasznált veszélyes anyagok/keverékek csomagolásán lévő feliratozás (címkézés) egy 10-50 fő munkavállalót foglalkoztató munkáltató esetében nem volt megfelelő. A biztonsági adatlapok tekintetében, a visszaküldött kérdőívek alapján két munkáltató jelezte, hogy nem rendelkezik biztonsági adattal, illetve a veszélyes anyagra/keverékre vonatkozó információval.

A fapor expozíció tekintetében, a visszaküldött önértékelés alapján, 32 munkáltató esetében, 56 érintett munkakörben, 193 megelőző intézkedés bevezetésére volt szükség.

Az oldószer expozíció tekintetében 13 munkáltatónál, 28 munkakörben a bevezetett intézkedések száma 103 volt.

A festékeket, ragasztókat, lakkokat felhasználó 22 munkáltató közül, 39 kockázattal érintett munkakörben, 150 megelőző intézkedés történt.

Faanyag védőszerekkel történő munkavégzés esetén 7 munkáltató, 14 kockázattal járó munkakörben, 64 megelőző intézkedést jelzett a visszaküldött kérdőív alapján.

A fenti adatokat az I. számú melléklet részletesen tartalmazza.

II. Az ellenőrzési és információs kampányba bevont munkáltatóknál történt hatósági ellenőrzések értékelése

Az Országos Munkavédelmi és Munkaügyi Felügyelőségek munkavédelmi felügyelői a célvizsgálat időszakában 31 munkáltató munkahelyén ellenőrizte a SLIC által indított kampány keretében, a fa-és bútorigipari vállalkozások vonatkozásában, a veszélyes anyagok /keverékek munkahelyi felhasználási körülményeit.

A fa-és bútorigipari ágazatban is szükséges, hogy a munkáltatók felmérjék és értékeljék a veszélyes anyagok/keverékek használatából eredő kockázatokat, és megtegyék a megfelelő megelőző intézkedéseket. A kémiai kóroki tényezők csoportjába tartoznak a faporok, amelyekkel a munkavállalók széles körben kerülnek kapcsolatba a famegmunkálás technológiai folyamatán keresztül a feldolgozásig. Minden olyan művelet, amelynek során fapor kerül a levegőbe, expozíciót jelent a munkavállaló számára. Különösen veszélyesek a rákkeltőnek minősülő keményfa porok.

A munkakörnyezetben előforduló, a különböző munkafolyamatok során felhasználásra kerülő veszélyes anyagok/keverékek (például felületkezelő anyagok, ragasztók, tisztítószer, stb.) kockázatának becslése, értékelése elengedhetetlen.

A faanyagok kezelése valamint a bútorgyártás során alkalmazott munkaműveletek a munkavállalók számára egészségkárosító kockázatot jelentenek, mind a fapor, mind pedig a felhasználásra kerülő szerves oldószer tartalmú ragasztó,- és felületkezelő anyagok tekintetében.

A kampány során az ellenőrzések célja volt felmérni, hogy a munkáltatók az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkafeltételek megteremtése érdekében, a veszélyes anyagok/keverékek felhasználása során a rájuk vonatkozó jogszabályi előírásoknak hogyan tesznek eleget.

A céllellenőrzésre a kémiai biztonságot felügyelő társhatósággal, az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat munkatársainak közreműködésével került sor.

Célvizsgálat fogadtatása

A célvizsgálatot az ellenőrzött munkáltatók alapvetően érdeklődve és segítőkészen fogadták, a munkáltatók az ellenőrzés során közreműködők voltak.

A munkakörülmények értékelése az ellenőrzések tapasztalata alapján

1. **Kockázatértékelés/kockázatbecslés:** a veszélyes anyagok/keverékek használatával kapcsolatban megállapításra került, hogy a munkáltatók általában eleget tettek a jogszabályokban előírt kockázatértékelés/kockázatbecslésre vonatkozó kötelezettségüknek.

Ezt igazolják az ellenőrzési tapasztalatok is, mely szerint a vizsgált 31 munkáltató közül 3 munkáltató esetében nem került sor a kockázatértékelés/kockázatbecslés elvégzésére. A hiányosság mindhárom esetben 10-50 fő munkavállalót foglalkoztató munkáltatónál volt tapasztalható.

Ugyanakkor jellemző hiányossággént kell említeni, hogy az elkészült kockázatértékelések/becslések nem teljes körben tárták fel a munkavállalók által felhasznált veszélyes anyagok/keverékekből származó munkavállalót érő egészségkárosító kockázatokat.

A kockázatbecslés elkészítésébe a munkáltató a munkaegészségügyi szaktevékenységet végző személyt nem minden esetben vonta be. Ez munkavédelmi szempontból azért kifogásolható, mert a munkáltató nem a kellő jártassággal rendelkező szakember közreműködését vette igénybe a kockázatértékelés/becslés elvégzése során.

A munkavállalók egészségének és biztonságának megóvása érdekében - a megelőző intézkedések tekintetében - az ellenőrzött munkáltatóknál, a munkahelyen előforduló veszélyes anyagok/keverékek, por szennyeződéséből adódó kockázatok kivédésére elsősorban az egyéni védelmet részesítették előnyben a kollektív védelemmel szemben (központi és helyi elszívással, stb.). Az ellenőrzési tapasztalat szerint azonban a munkáltató nem minden esetben a megfelelő egyéni védőeszközt biztosította. A veszélyes anyagok/keverékek felhasználása esetén tipikus hiányosság volt, hogy a munkavállaló az egyébként rendelkezésére álló egyéni védőeszközt nem viselte.

A munkavédelmi oktatás tekintetében általánosságban elmondható, hogy a munkavállalók oktatása megtörtént, azonban a munkáltatók indokolatlanul kevés figyelmet fordítottak a felhasznált veszélyes anyagok/keverékek tulajdonságaiból származó egészségkárosító kockázatainak megismertetésére.

A keményfa feldolgozás során még mindig előfordult, hogy egyes munkáltatók a fa megmunkálása révén keletkezett keményfaport nem tekintik rákkeltő anyagnak. A keményfapor képződésével járó tevékenységből adódó, a rákkeltő anyagokra vonatkozó bejelentési kötelezettségnek nem tettek eleget, továbbá a munkavállalók ez irányú tájékoztatása is elmaradt.

A célellenőrzés során megállapításra került, hogy a munkáltatók nem minden esetben végezték el a munkavállalók egészségi megfelelőségének megállapítására vonatkozó orvosi vizsgálatokat.

Munkával összefüggő balesetek:

2008 évben 34 fő esetében fordult elő munkával összefüggő baleset,

2009 évben 19 fő esetében fordult elő munkával összefüggő baleset,

2010 évben 11 fő esetében fordult elő munkával összefüggő baleset.

Veszélyes anyagokkal kapcsolatos foglalkozási megbetegedés az ellenőrzött munkáltatóknál nem fordult elő.

2. Veszélyes anyagok címkézése, biztonsági adatlapok és tárolás

Címkézés

Az ellenőrzött munkáltatók által felhasznált veszélyes anyagokat/keverékeket a legtöbb esetben a külön jogszabályban meghatározott módon feliratozták (címkézték). A 31 ellenőrzött munkáltató közül 7 esetben merült fel a címkézéssel kapcsolatban intézkedést igénylő hiányosság (az anyagok csomagolásán nem tüntették fel a magyar nyelvű tájékoztatót, a szükséges jelöléseket és a piktogramokat).

Biztonsági adatlapok

Az ellenőrzésbe bevont munkáltatók közül 12 munkáltató nem tudta bemutatni az általa felhasznált veszélyes anyag/keverék biztonsági adatlapját, annak ellenére, hogy foglalkozásszerűen végzett tevékenység csak a felhasznált anyag/keverék adatait tartalmazó biztonsági adatlap birtokában kezdhető csak meg. Problémaként jelentkezett néhány helyen, hogy a telephelyen használt veszélyes anyag/keverék biztonsági adatlappal azonosítható anyagfajtára vonatkozó nyilvántartást nem vezették.

A biztonsági adatlapok hiánya munkaegészségügyi szempontból azért kifogásolható, mivel a felhasználók ennek hiányában nem rendelkeznek a veszélyes anyag/keverék veszélyeire és biztonságos kezelésére vonatkozó szükséges információkkal, így azok valós kockázatait sem tudják megítélni. Ennek további negatív következménye, hogy a munkavállalók nem jutnak az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzéshez szükséges információkhoz.

Tárolás

Az ellenőrzött munkáltatóknál 7 esetben fordult elő, hogy a veszélyes anyagok/keverékek tárolása nem volt megfelelő. Súlyos szabálytalansággként értékelendő az a tény, hogy a veszélyes anyagok/keverékek tárolása nem egy esetben, feliratozás nélkül, élelmiszersomagolásra szánt tárolóedényben történt. Az említett hiányosságok megszüntetésére azonnali intézkedés vált szükségessé.

Hatóság részéről megtett intézkedések

Az ellenőrzések eredményeképpen intézkedésekre az alábbiak terén volt szükség:

- a tevékenység során felhasznált valamennyi veszélyes anyag/veszélyes keverék kockázatbecslés elvégzésére való kötelezés;
- a tevékenység során felhasznált veszélyes anyag/veszélyes keverék biztonsági adatlapjainak beszerzésére való kötelezés;
- a veszélyes anyagok/veszélyes keverékek megfelelő címkével történő ellátása;
- a veszélyes anyagok/veszélyes keverékek szabálytalan tárolásának (élelmiszersomagolásra szánt edényzetben történő jelzés nélküli tárolás) megszüntetése;
- a veszélyes anyag egészségkárosító hatásának kiküszöbölésére alkalmas, megfelelő egyéni védőeszközök biztosítása és annak használatára való kötelezés;
- a technológiához szükséges veszélyes anyagok zárt tárolására történő kötelezés, a munkahelyi levegőszennyezettség csökkentése érdekében;
- az elvégzett munkahelyi levegőszennyezettségi mérések eredményeinek, az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés érdekében történő értékelése, az eredmények összehasonlítása a jogszabályban előírt határértékekkel;

Az ellenőrzések eredményeként tervezett intézkedések:

- figyelem felhívás: nem történt
- hiányosság megszüntetését előíró határozat: 29 db
- tevékenységet felfüggesztő határozat: 11 db
- szabálysértési eljárás: 3 db
- egyéb intézkedés: 5 db

Az ellenőrzéssel kapcsolatos számszerű adatokat az I. számú melléklet részletesen tartalmazza.

Összegezve

Az ellenőrzési és információs kampány - ennek keretében a kitöltésre kiküldött kérdőívek - önelőző ellenőrzés formájában ráirányították a munkáltatók figyelmét a veszélyes anyagok/keverékek felhasználásából adódó egészségkárosító kockázatokra, valamint arra, hogy egy folyamatos kockázatkontrollra van szükség.

A helyes kockázatfelismerő, kockázatértékelő és kezelő képesség, a veszélyes anyagot/keveréket felhasználó munkáltatók és munkavállalók részéről elengedhetetlen feltétele annak, hogy megelőzhetővé váljanak a veszélyes anyagokkal/keverékekkel folytatott tevékenységből adódó foglalkozási megbetegedések és munkabalesetek.

Ellenőrzések tapasztalatai, pozitív és negatív példák

Pozitív példák

Egy bútorgyártó műhelyben a munkáltató, azokon a munkahelyeken, ahol az elszívás nincs kiépítve, részecskeszűrő félálarcot biztosított a munkavállalók számára, pl. a csiszolás során keletkező finom por kockázataival szemben. A munkavállalók a vizsgálat idején viselték az egyéni védőeszközt.

A bútorigari műhelyben jelentős mennyiségű felületkezelési, ragasztási, festési és lakkozási művelet végeztek. A munkáltató a munkavállalók számára megfelelő egyéni védelmet biztosított. A felületkezelést végző munkavállalók szerves és szervetlen oldószerek ellen védő többfunkciós szűrőbetéttel ellátott félálarcot használtak.

A felhasznált veszélyes készítmények szabályos címkével rendelkeztek.

Negatív példa

A bútorgyártó műhelyben, üdítőitalos flakonban bizonytalan eredetű anyagot, festéket tároltak.

Egy bútörpári cégnél pozitív és negatív példaként egyaránt említendő, hogy a veszélyes anyagok tárolása külön, zárt helyiségben, rendszerezetten és az előírásoknak megfelelően történt, ahová kizárólag a munkáltató erre a feladatra kijelölt 2 fő munkavállalója volt jogosult belépni. Ugyanakkor ebben a helyiségben úgy tárolták a veszélyes anyagként kezelt szintetikus oldószert, hogy a tárolásra alkalmazott 200 liter űrtartalmú műanyag hordóról hiányoztak a benne tárolt anyag azonosítására alkalmas feliratok, jelzések, piktogramok.

Szabálytalanul tárolt veszélyes anyag

A veszélyes anyagok szabályos tárolása

Budapest, 2011. január 20.

Munkavédelmi Főosztály